

POSTANOWIENIE

Dnia 27 sierpnia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Manowska (przewodniczący)

SSN Tomasz Szanciło (sprawozdawca)

SSN Kamil Zaradkiewicz

w sprawie ze skargi M. K.

o wznowienie postępowania w sprawie zakończonej prawomocnym postanowieniem Sądu Rejonowego w O. z dnia 8 lutego 1990 roku, sygn. akt I Ns (...)

z wniosku Skarbu Państwa - Starosty O.

przy uczestnictwie J. G. i Gminy Miasta O.

o zasiedzenie,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 27 sierpnia 2019 r.,

zażalenia uczestnika Gminy Miasta O.

na postanowienie Sądu Okręgowego w K.

z dnia 17 stycznia 2019 r., sygn. akt II Ca (...),

I. uchyla zaskarżone postanowienie w części dotyczącej odrzucenia apelacji w zakresie punktów 2 i 3 postanowienia Sądu Rejonowego w O. z dnia 23 maja 2018 r., sygn. akt I Ns (...);

II. oddala zażalenie w pozostałym zakresie;

III. pozostawia Sądowi Okręgowemu w K. rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 17 stycznia 2019 r. Sąd Okręgowy w K. odrzucił apelację uczestnika Gminy Miasto O. od postanowienia Sądu Rejonowego w O. z dnia 23 maja 2018 r. w sprawie ze skargi M. K. o wznowienie postępowania w sprawie o zasiedzenie, zakończonej prawomocnym postanowieniem tego Sądu z dnia 8 lutego 1990 r.

W uzasadnieniu Sąd Okręgowy wskazał, że zaskarżonym postanowieniem Sąd Rejonowy wznowił postępowanie o sygn. akt I Ns (...), zakończone prawomocnym postanowieniem z dnia 8 lutego 1990 roku (pkt 1), zmienił postanowienie tego Sądu z dnia 8 lutego 1990 r. (sygn. akt I Ns (...)) w ten sposób, że oddalił wniosek Skarbu Państwa o zasiedzenie (pkt 2) i orzekł, iż każdy z uczestników ponosi koszty postępowania związane ze swym udziałem w sprawie (pkt 3).

Apelację od tego postanowienia wniósł uczestnik Gmina Miasto O., zaskarżając je w całości, wnosząc o jego zmianę w całości i odrzucenie, względnie oddalenie skargi o wznowienie postępowania i zasądzenie kosztów postępowania za obie instancje, ewentualnie jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji, z pozostawieniem rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego. Zarządzeniem z dnia 31 października 2018 r. pełnomocnik uczestnika został wezwany do uzupełnienia braków formalnych apelacji poprzez wskazanie wartości przedmiotu zaskarżenia - w terminie tygodniowym, pod rygorem odrzucenia apelacji. Wezwanie zostało doręczone pełnomocnikowi uczestnika w dniu 7 listopada 2018 r., a więc termin do uzupełnienia braków upłynął w dniu 14 listopada 2018 r. Braki nie zostały uzupełnione; pismo zawierające wskazanie wartości przedmiotu zaskarżenia zostało nadane w dniu 16 listopada 2018 r.

Zażalenie na powyższe postanowienie w całości wniósł uczestnik Gmina Miasto O., zarzucając naruszenie art. 373 w zw. z art. 370 k.p.c. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie, tj. odrzucenie apelacji, gdyż strona nie uzupełniła braków pisma procesowego w terminie, podczas gdy przedmiotowy brak nie uniemożliwiał nadaniu apelacji prawidłowego biegu.

W oparciu o powyższy zarzut uczestnik wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia oraz zasądzenie od pozostałych uczestników kosztów postępowania zażaleniowego, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

W odpowiedzi na zażalenie wnioskodawca Skarb Państwa - Starosta O. wniósł o jego uwzględnienie i uchylenie zaskarżonego postanowienia oraz zasądzenie kosztów postępowania zażaleniowego na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej według norm przepisanych, zaś skarżąca M. K. wniosła o oddalenie zażalenia i zasądzenie od Gminy Miasta O. kosztów postępowania zażaleniowego, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 373 k.p.c. sąd drugiej instancji odrzuca na posiedzeniu niejawnym apelację m.in. wówczas, gdy strona nie uzupełniła jej braków w wyznaczonym terminie. W orzecznictwie przyjmuje się, że chodzi o zachowanie takich wymogów pisma procesowego (tu: apelacji), bez których to pismo nie może otrzymać prawidłowego biegu (zob. np. postanowienia SN: z dnia 17 listopada 1998 r., II UKN 477/98, OSNP 2000, nr 4, poz. 163; z dnia 28 stycznia 2005 r., III UZ 29/04, OSNP 2005, nr 11, poz. 165; z dnia 7 lipca 2005 r. II UZP 7/05, OSNP 2005, nr 24, poz. 396; z dnia 11 grudnia 2009 r. II UZ 43/09, niepubl.). Wyrazem tego jest, przykładowo, pogląd, zgodnie z którym nieuzupełnienie przez stronę braku formalnego apelacji, polegającego na niewskazaniu wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawie o naruszenie posiadania, nie uzasadnia odrzucenia apelacji (zob. uchwałę SN z dnia 27 marca 2008 r., III CZP 7/08, OSNC 2009, nr 4, poz. 55; postanowienie SN z dnia 3 października 2014 r., V CZ 63/14, Legalis).

Co istotne, w orzecznictwie podkreśla się rolę konkretnego braku formalnego i jego wpływ na możliwość dalszego prowadzenia postępowania sądowego. Przykładowo, jeżeli chodzi o sprawy o naruszenie posiadania, to wskazanie w apelacji wartości przedmiotu zaskarżenia nie spełnia żadnej funkcji, nie tylko w odniesieniu do oceny dopuszczalności skargi kasacyjnej lub ustalenia wysokości należnej opłaty, ale także w odniesieniu do ustalenia kosztów procesu, w tym

kosztów zastępstwa procesowego przez adwokata lub radcę prawnego. Można w związku z tym wnioskować, że niewskazanie w apelacji wartości przedmiotu zaskarżenia oznacza niedochowanie warunku formalnego apelacji (art. 368 § 2 k.p.c.), ale nie stanowi przeszkody w nadaniu apelacji prawidłowego biegu.

Nie ulega wątpliwości, że wskazanie wartości przedmiotu sporu (której pochodną jest wartość przedmiotu zaskarżenia) w piśmie procesowym obejmującym środek zaskarżenia jest przesłanką formalną tego pisma, jeżeli mamy do czynienia z roszczeniem majątkowym (a takim jest żądanie stwierdzenia zasiedzenia), i może mieć wpływ na kilka kwestii: określenie właściwości rzeczowej (art. 17 pkt 4 k.p.c.), wysokość opłaty od pisma procesowego (pozwu, środka zaskarżenia), wynagrodzenie profesjonalnego pełnomocnika, zakres i wartość przedmiotu zaskarżenia (art. 368 § 2 zd. 2 k.p.c.) oraz dopuszczalność skargi kasacyjnej (w powiązaniu z wartością przedmiotu zaskarżenia - art. 398² § 1 k.p.c.). Analogiczne funkcje (poza określeniem właściwości rzeczowej) spełnia wskazanie wartości przedmiotu zaskarżenia, stąd jest to jeden z wymogów formalnych apelacji (art. 368 § 2 k.p.c.).

W związku z tym powstaje pytanie, czy wartość przedmiotu sporu (a następnie wartość przedmiotu zaskarżenia) ma wpływ na postępowanie w sprawie o zasiedzenie nieruchomości, czy też bez względu na dochowanie tego wymogu formalnego postępowanie może się toczyć, a więc apelacji można nadać bieg. O ile wartość przedmiotu sporu w sprawie o zasiedzenie nieruchomości nie ma znaczenia dla określenia właściwości rzeczowej sądu (art. 507 k.p.c.), wysokości opłaty od wniosku (zob. art. 40 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych; t.j. Dz.U. z 2019 r., poz. 785 ze zm.), czy możliwości wniesienia skargi kasacyjnej (zob. art. 519¹ § 1 k.p.c.), to trzeba wskazać na § 5 pkt 1 dwóch rozporządzeń Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r.: w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r., poz. 1800 ze zm.) i w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 265 ze zm.), zgodnie z którymi minimalna stawka za prowadzenie sprawy o stwierdzenie zasiedzenia własności nieruchomości wynosi 50% stawki obliczonej na podstawie § 2 - w którym to paragrafie stawki minimalne są uzależnione od wartości przedmiotu sporu. Oznacza to, że bez podania wartości

przedmiotu sporu, a następnie wartości przedmiotu zaskarżenia, nie jest możliwe określenie wynagrodzenia należnego profesjonalnemu pełnomocnikowi (odpowiednio - w pierwszej i w drugiej instancji). Bez znaczenia pozostaje tu treść art. 520 § 1 k.p.c., z którego wynika, że zasadą w postępowaniu nieprocesowym jest ponoszenie przez każdego uczestnika kosztów postępowania związanych ze jego udziałem w sprawie, skoro w świetle następnych paragrafów tego artykułu istnieje możliwość innego rozliczenia kosztów postępowania, w tym również kosztów adwokata (radcy prawnego).

Powyższe oznacza, że w odniesieniu do spraw o zasiedzenie nieruchomości wskazanie w apelacji wartości przedmiotu zaskarżenia spełnia istotną funkcję, gdyż ma wpływ na ustalenie kosztów postępowania (z uwagi na konieczność ustalenia kosztów zastępstwa procesowego przez adwokata lub radcę prawnego). W związku z tym niewskazanie w apelacji wartości przedmiotu zaskarżenia w takiej sprawie oznacza niedochowanie warunku formalnego, co stanowi przeszkodę w nadaniu apelacji prawidłowego biegu. Jeżeli zatem nie jest wiadome, jaka jest wartość przedmiotu zaskarżenia w sprawie o zasiedzenie nieruchomości, a którakolwiek ze stron jest reprezentowana przez adwokata (radcę prawnego), przewodniczący powinien wezwać stronę (jej pełnomocnika) do uzupełnienia braków apelacji przez podanie wartości przedmiotu zaskarżenia, pod rygorem jej odrzucenia. Jeżeli strona nie usunie tego braku w wyznaczonym terminie, istnieje podstawa do odrzucenia apelacji.

Wbrew jednak wywodom Sądu Okręgowego, taka sytuacja nie zachodziła w niniejszej sprawie. Umknęło bowiem temu Sądowi, że w skardze o wznowienie postępowania została wskazana wartość przedmiotu sporu na kwotę 200.000 zł (k. 3), natomiast w apelacji uczestnik wskazał, że zaskarża postanowienie Sądu Rejonowego „w całości”. W toku postępowania nie doszło ani do sprawdzenia (art. 25 § 1 i 2 k.p.c.), ani do zmiany wartości przedmiotu sporu. Oczywiście jest w takiej sytuacji, że wartość przedmiotu zaskarżenia wynosi tyle, ile wynosi wartość przedmiotu sporu. Nie było więc konieczności wzywania pełnomocnika uczestnika do wskazania tej wartości, jako że wynikała ona wprost z powyższych okoliczności. W tym konkretnym wypadku brak określenia wartości przedmiotu zaskarżenia nie uniemożliwiał nadania biegu sprawie w zakresie postępowania apelacyjnego.

Oznaczało to konieczność uchylenia zaskarżonego postanowienia, ale w części odnoszącej się do punktów 2 i 3 postanowienia Sądu Rejonowego, gdyż w zakresie punktu 1 (stanowiącego o wznowieniu postępowania w sprawie o sygn. akt I Ns (...)) odrzucenie apelacji było zasadne, ale z innych przyczyn niż wskazano w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia - postanowienie w tym przedmiocie nie podlega bowiem zaskarżeniu żadnym środkiem zaskarżenia (a więc i apelacją).

Mając powyższe na względzie, na podstawie art. 398¹⁴ i 398¹⁵ § 1 zd. 1 w zw. z art. 394¹ § 2 i 3 k.p.c. orzeczono jak w sentencji postanowienia.

jw